

ابعاد جمعیتی و اقتصادی هویت ایران

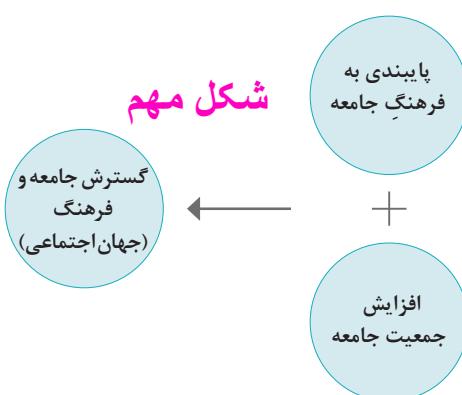
درس دهم

جمعیت هر جامعه چه رابطه‌ای با هویت آن دارد؟

در معرفی جوامع به ویژگی‌های جمعیتی آنها مانند تعداد جمعیت، جوان و پیر، شهری و روستایی، بیکار و شاغل بودن جمعیت و... اشاره می‌کنند. **چراکه جمعیت هر جامعه بخشی از هویت آن محسوب می‌شود.**

دی ۹۷ اولین شرط بقای هر جامعه، **جمعیت آن است** اگر اعضای یک جامعه از بین بروند، آن جامعه نابود می‌شود. در صورت نبود یا کمبود جمعیت، بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر زمین می‌ماند، اما آبا اندازه جمعیت به تنها‌یی برای بقا و رشد یک جامعه کفايت می‌کند؟ آیا یک جمعیت غیرمسئول و بی تفاوت می‌تواند نیازهای جامعه را برطرف سازد؟ به نظر شما جمعیت هر جامعه، بر ثروت، امنیت، قدرت و منزلت آن در میان سایر جوامع چه تأثیری دارد؟ **بله**

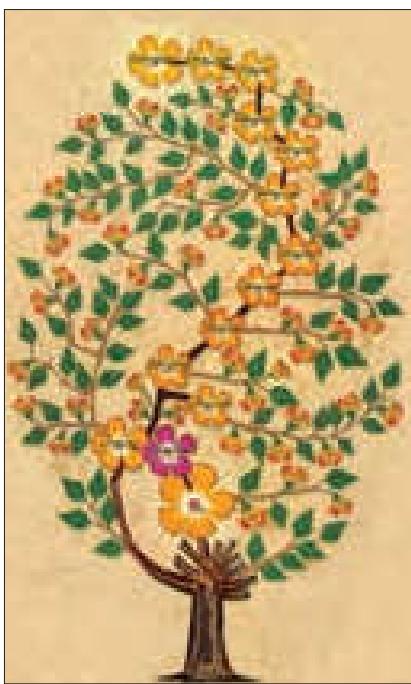
برای پی بردن به رابطه جمعیت و هویت جامعه برخی از مطالب کتاب را مرور کنید. دانستید به **فرهنگ را تعریف کنید** مجموعه آگاهی‌ها و معانی مشترکی که جامعه براساس آن ساخته می‌شود، فرهنگ می‌گویند و اینکه هویت هر جامعه براساس فرهنگ آن (عقاید و ارزش‌ها) شکل می‌گیرد. بسط و گسترش یک جامعه از طریق گسترش فرهنگ آن صورت می‌گیرد. راه گسترش هر فرهنگ، **شناختن** (اندیشیدن)، **یدیرفتن و عمل کردن** به آن است. شناخت فرهنگ، پذیرش و عمل به آن صرفاً از عهده افراد و اعضای جامعه برمی‌آید. اعضای جامعه، حامل فرهنگ و عامل به آن هستند. هرچه **فرهنگ در چه شرایطی بیشتر گسترش می‌یابد؟ شهریور ۹۸ دی ۹۹** خاملان و عاملان یک فرهنگ و معانی آن بیشتر باشند، آن فرهنگ بیشتر گسترش می‌یابد.

حالتی را تصور کنید که یک جامعه تمام اعضا یش چرا تامین جمعیت مناسب برای یک جامعه مسئله‌ای هویتی است؟ شهریور ۹۹ را از دست بدهد. آیا اثری از زندگی و بقا برای آن باقی می‌ماند؟ **[افزایش جمعیت یک جامعه زمینه‌ساز دی ۹۷]**

گسترش فرهنگ آن است. کاهش جمعیت یک جامعه نیز به محدود شدن گستره فرهنگ آن منجر می‌شود و امکان تسلط جوامع و فرهنگ‌های دیگر بر آن جامعه را فراهم می‌آورد. از این‌رو تأمین جمعیت مناسب برای یک جامعه، مسئله‌ای هویتی است.

بخوانیم و بدانیم

به خاطر دارم که چند سال پیش، یک روز پدرم پاکتی را به من داد که روی آن نوشته شده بود «اسناد خانوادگی». درون پاکت شجره‌نامه‌ای به چشم می‌خورد. شجره‌نامه‌ای مثل همه شجره‌نامه‌ها، که نشان می‌داد مثلاً ساموئل در سال ۱۸۲۷ متولد شده و در سال ۱۸۸۱ از دنیا رفته است، نام او با خطی به نام ماریا که همسر او بوده وصل شده بود و در زیر نام آن دو، خطوط شاخه شاخه‌ای به چشم می‌خورد که دخترها و پسرهایشان را نشان می‌داد و بعد نوه‌ها و نسل‌های بعدشان را. خطوط را دنبال کردم تا به نام پدر و مادرم و خودم رسیدم. به این فکر می‌کردم که این افراد که بوده‌اند، چگونه روزگار گذرانده‌اند و اصلاً زندگی‌شان چه فایده‌ای داشته است؟ آنگاه به یاد آیاتی در عهد عتیق افتادم که در آنها به ترتیب نام

افرادی نه چندان شناخته شده می‌آید و در نسل هشتم به نام داود علیه السلام می‌رسد و این گونه از او یاد می‌کند که «او پادشاهی بزرگ بود و برگزیده خداوند». فکر می‌کنم اگر این شجره در جایی قطع شده بود، داودی پدید نمی‌آمد. اگر اجداد من هم نبودند، من متولد نمی‌شدم و اگر من به دنیا نیامده بودم، فرزندان و نوادگانم پا به این دنیا نمی‌گذاشتند. کسی چه می‌داند شاید هدف از تولد من، پیدایش کسی به بزرگی و سروری داود در نسل‌های آینده من باشد. شاید یکی از فرزندان یا نوادگان من آدمی بزرگ بشود. چه حس خوشایندی! حتی اگر کسی به یاد نیاورد که من که بوده‌ام و چه کرده‌ام، همین قدر که من معتبری باشم برای گذر آیندگانی که شاید داودی در میانشان باشد، کاری بزرگ است و البته بس دشوار. باید سعی کنم این دنیا را خراب نکنم؛ آن را اندکی اصلاح کنم و به بهتر از آنچه به من داده شده، تبدیل نمایم یا حداقل سعی کنم آن را خراب نکنم و دست‌نخورده تحويل آیندگان بدhem تازندگی ام بی ثمر نبوده باشد. آن وقت، آیندگانم از من به نیکی یاد خواهند کرد؛ حتی اگر نام را ندانند یا وقتی آن را در شجره‌نامه خانوادگی می‌بینند، به نظرشان چندان شناخته شده نباشد.

(چارلز هندی، همه کیمیاگریم)

در چه صورتی جهت گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی، افزایش جمعیت ضروری است؟ دی 99

[هدف اسلام گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی است. لازمه تحقق این هدف، داشتن جمعیت مناسب است؛ بنابراین اگر فرهنگی که با افزایش جمعیت بسط می‌یابد، فرهنگ حق باشد نه فرهنگ باطل و همچنین، افراد و اعضای آن فرهنگ حاملان و عاملان فرهنگ حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است؛^۱ بدین ترتیب هم **کمیت جمعیت** (تعداد لازم و کافی) و **هم کیفیت جمعیت** (حامل و عامل فرهنگ) در بسط و تداوم هویت فرهنگی یک جامعه مؤثرند.

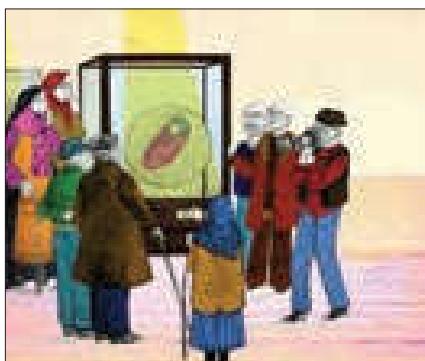
بیامبر اسلام صلوات الله علیه و آله و سلم، روز محشر به **کثرت ییروان خود مبارات می‌کند**.

آیا می‌دانید جو امع مختلف برای تأمین جمعیت مطلوب خود چه می‌کند؟ به نظر شما جامعه ما از نظر جمعیتی چه وضعیتی دارد؟

فرزنداوری نیاز فطری انسان‌ها و **تأمین جمعیت** از کارکردهای مهم خانواده است. ولی ممکن است در مواقعي اختلال در خانواده، جامعه را کاهش جمعیت مواجه کند. امروزه جو امع چهار مورد از **عوامل کاهش جمعیت و سالمندی** **جمعیت در غرب را بنویسید. خرد داد ۹۹** غربی به دلایلی مانند بالارفتگ سن ازدواج، افزایش بی‌ثباتی، فروپاشی، خانواده‌ها و طلاق، رفاه‌زدگی، مصرف گرایی و هزینه ینداشتن فرزندان، با مسئله کاهش جمعیت و عوارضی چون پیری و سالمندی جمعیت مواجه اند.^۲

۱- قوام خانواده و فرزندآوری در گرو محبت، ایثار و فداکاری است. ولی با گسترش فردگرایی و اصالت لذت در جامعه، این محبت و ایثارگری کاهش می‌یابد که به فرزندآوری کمتر و کاهش جمعیت و فروافتادن جامعه در چاله جمعیتی می‌انجامد.

ایران در چندین برهه‌ی زمانی، سیاست‌های کاهش جمعیت را اجرا کرد. غ
ایران در دو برهه‌ی زمانی، سیاست‌های کاهش جمعیت را اجرا کرد. ص

■ سالمندی جمعیت، بحرانی است که اگر ظاهر شود، به سادگی علاج ندارد.

■ سالمندی جمعیت از مهم‌ترین بحران‌های قرن بیست و یکم است.

منظور از سیاست‌های جمعیتی چیست؟ خرداد ۹۸ دی ۹۸

(وقتی یک جامعه با کاهش یا افزایش جمعیت مواجه می‌شود، نظام سیاسی آن برای حل مشکل جمعیت چاره‌اندیشی می‌کند و با همراهی و همکاری مردم تدبیر و راه حل‌هایی را به اجرا در می‌آورد که «سیاست‌های جمعیتی» نامیده می‌شود. سیاست‌های جمعیتی می‌تواند در جهت افزایش یا کاهش جمعیت باشد.

کشور ما، در دو برهه‌ی زمانی، سیاست‌های کاهش جمعیت را اجرا کرد^۱؛ یک بار پیش از انقلاب اسلامی که از سال ۱۳۴۵ تا زمان پیروزی انقلاب به طول انجامید و میزان رشد جمعیت از حدود ۳/۱ به ۲/۷ درصد در سال کاهش یافت^۲ و دیگر بار، از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ سیاست کاهش جمعیت اتخاذ و اجرا شد که در نتیجه آن میزان رشد سالانه جمعیت از ۱/۳ به ۳/۹

درصد کاهش یافت. چه عاملی زمینه‌ی تغییر و بازنگری در سیاست کاهش جمعیت را ضروری ساخت کاهش بیش از حد و کم‌سابقه رشد سالانه جمعیت در سال‌های اخیر، تغییر و بازنگری در سیاست کاهش جمعیت را ضروری ساخت. در سال ۱۳۹۳ اصول کلی سیاست‌های جمعیتی سیاست‌های ایران برای افزایش جمعیت را نام ببرید کشور تصویب شد که در آن به ضرورت‌هایی از جمله^۱ افزایش جمعیت^۲ جوانی جمعیت، حمایت از زوج‌های جوان^۴ و توانمندسازی آنان در تأمین هزینه‌های زندگی و تربیت نسل صالح^۵ و کارآمد^۶ ترویج و نهادینه‌سازی سبک زندگی ایرانی - اسلامی^۷ فرهنگ‌سازی برای احترام در برهه‌های زمانی زیر، به ترتیب، چه نوع سیاست‌های جمعیتی در ایران اتخاذ شده است؟

الف- از سال ۱۳۴۵ تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی : سیاست کاهش جمعیت

ب- از سال ۱۳۹۰ : تجدید نظر در سیاست‌های کاهش جمعیت

ج- از سال ۱۳۹۳: تصویب اصول کلی سیاست‌های جمعیتی کشور

د- از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ : سیاست کاهش جمعیت

و تکریم سالمندان و ^۸ بهره‌مندی از تجارب و توانمندی‌های ایشان، برنامه‌ریزی برای توزیع متعادل جمعیت در نقاط مختلف کشور و... توجه شده است.^۹

گفت و گوکنید

به نظر شما تداوم روند کاهشی رشد سالانه جمعیت، برای کشورمان در آینده چه آثار زیان‌باری در پی دارد؟

اقتصاد هر جامعه چه رابطه‌ای با هویت آن دارد؟

افراد خود را کارآفرین، تولیدکننده، کارگر، کارمند، تاجر و... معرفی می‌کنند. همهٔ ما مصرف‌کننده یا مالیات‌دهنده نیز هستیم ولی به دلیل اینکه ما را از دیگران متمایز نمی‌کند آن را به زبان نمی‌آوریم. برخی از افراد، کم‌فروش، محترک، دلال و... هستند؛ ولی به دلیل ضدارزش بودن، این کار خود را مخفی می‌کنند. آیا این عناوین همه، نشان‌دهندهٔ هویت اقتصادی افراد نیست؟

آیا تنها می‌توان از هویت اقتصادی افراد سخن گفت؟ یا آنکه گروه‌ها، سازمان‌ها، کشورها و جوامع هم دارای هویت اقتصادی هستند؟ **جوامع نیز هویت اقتصادی دارند** از این‌رو در معرفی جوامع، به ویژگی‌های اقتصادی آنها اشاره می‌کنند؛ مثلاً از اقتصادهای **دانش‌بنیان**؛ **تک‌محصولی** (مانند اقتصاد نفتی)؛ **مقاآم/شکننده**؛ **دستوری/غیردستوری**؛ **سرمایه‌داری/سوسیالیستی/اسلامی**؛ و... یاد می‌کنند. ویژگی‌های هویت اقتصادی جامعه ما کدام‌اند؟

دستاوردهای اقتصاد ما

اقتصاد امروز مانعیجه رویدادهای گذشته و عملکرد کنونی ماست. این اقتصاد از سویی دستاوردهایی مانند گسترش بهره‌مندی مردم از آب، برق، گاز، ارتباطات و ایجاد زیرساخت‌هایی همچون سدها و نیروگاه‌ها، توسعهٔ ظرفیت تولیدی، ارتقای شاخص‌های بهداشت و درمان، پیشرفت در صنایع هسته‌ای و نانو، بازسازی خسارت‌های ناشی از جنگ، جبران برخی عقب‌ماندگی‌های تاریخی، مقابله با تحریم‌ها، گسترش روحیه اتفاق و توجه به مستضعفان و محروم‌ان را در پی داشته است **معضلات اقتصاد ما** و از سوی دیگر با معضلاتی مانند تورم، بیکاری، واستگی به نفت، توزیع نابرابر درآمد و امکانات، تجمل‌گرایی، و مصرف‌گرایی دست به گریبان بوده است.

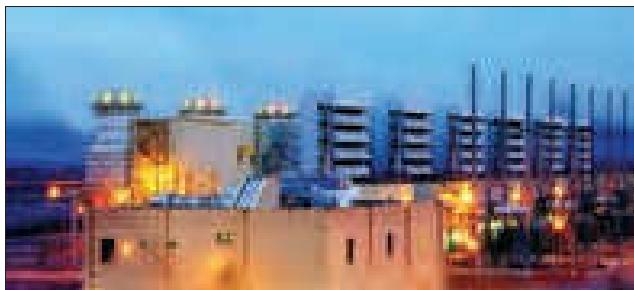
از جمله عوامل شکل‌گیری این اقتصاد در طول تاریخ معاصر ایران، کشف نفت و سرمایه‌های حاصل از فروش نفت به خارجیان بوده است. **(اگرچه سرمایه‌های نفتی بر اقتصاد را بنویسید. دی ۹۹)** دارایی‌ها و ثروت‌ها مانند صنایع و کارخانجات تولیدی مختلف تبدیل شود اما اگر به درستی از آن استفاده نشود، می‌تواند اقتصادی وابسته ایجاد کند که رشد و افول آن، به قیمت و درآمد نفت وابسته است.

۹۹ اسباب های مبتنی بر اقتصاد نفتی را بنویسید. (ذکر دو مورد کافی است) خرداد

(چنین اقتصادی به دلیل آنکه درآمدی هنگفت و بدون زحمت ایجاد می کند، باعث شکل گیری تولید ملی ضعیف و شکننده ای می شود که مستقیم و غیرمستقیم وابسته به نفت است. دولت بزرگی به وجود می آید که می کوشد به کمک درآمدهای نفتی و نه رواج کسب و کار، رفاه اقتصادی را تأمین کند) **چرا اقتصاد حاصل از اقتصاد تک محصولی پایدار نیست؟ شهریور ۹۸**
 راین وضعیت می تواند در کوتاه مدت احساس رفاه بیشتری را آن هم با نوسانات زیاد برای مردم به ارمغان آورد؛ اما پایدار نیست. وضعیت شکننده ای را به وجود می آورد که زمینه سوءاستفاده قدرت های جهانی را فراهم می آورد) انواع تحریم های اقتصادی نفتی و مالی، با همین رویکرد علیه کشور ما اتخاذ شده است تا اولاً درآمد نفتی، کشور را محدود کنند؛ ثانیاً از انتقال آن به کشور ممانعت ورزند.

۹۷ دی غرب، هویت خود را براساس اقتصاد شکل می دهد و سرمایه داری عامل اصلی هویت یابی افراد و جوامع غربی، است. هویت انسان ها و جوامع بیش از هر چیز به دارایی، و توان اقتصادی آنها وابسته است. همچنین آنها هیچ مانعی را بر سر راه اقتصاد خود برنمی تابند و شیوه های اقتصادی ناسازگار با اقتصاد سرمایه داری را در سراسر جهان نابود می کنند.

چرا جوامع غربی علیه ایران جنگ اقتصادی تمام عیاری به راه اندخته اند؟ شهریور ۹۹
 (بنابراین برخی از کشورهای سلطه گر غرب که از سویی اقتصاد را اساس همه چیز می پندازند و از سوی دیگر، تمامی شیوه های اقتصادی غیر اقتصادی را نابود شده می بینند، پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می دانند؛ از این رو جنگ اقتصادی تمام عیاری را علیه کشور ما به راه اندخته اند) **پاشنه آشیل = نقطه ضعف**

مجتمع تولیدی مپنا

■ ایران در زمرة ده کشور برتر دنیا در عرصه نانو

در چنین موقعیتی، راه نجات اقتصاد ایران و احیای هویت آن چیست؟ ایران اسلامی، آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را با **اجرای قانون اساسی**، و **سیاست های اقتصاد مقاومتی** تعقیب

می کند. اقتصاد مقاومتی چیست. دی ۹۷ چهار مورد از ویژگی های اقتصاد مقاومتی را بنویسید خرداد ۹۸)
 اقتصاد مقاومتی الگویی از اقتصاد پیشرفته، مستقل و مستحکم است که با اعتقاد به تعالیم حیات بخش اسلام و تکیه بر دانش و فناوری و ظرفیت های مولد مردمی و دولتی، روحیه

جهادی، خلاقیت، نوآوری، امید، همبستگی و حضور فعال و مؤثر در تعاملات جهانی، برای مردم ایران امنیت، رفاه و پیشرفت همراه با عدالت؛ و برای جهان اسلام و بشریت الگویی ایرانی-اسلامی از رشد و شکوفایی را به ارمغان می‌آورد.(۱)

تأمل کنید

حمایت از تولید ملّی، یکی از راهکارهای تحقق اقتصاد مقاومتی، است. اما آیا به معنای خرید چشم بسته کالای داخلی با هر کیفیت و قیمتی است؟ نه. حمایت از تولید ملّی یعنی کمک به صنعت کشور برای تولید کالایی با کیفیت و قیمت مناسب.

ما، دولت و تولیدکنندگان هر کدام در این زمینه وظایفی داریم.

دولت می‌تواند با ارائه تسهیلات به تولیدکننده، ممنوعیت واردات کالاهایی که مشابه داخلی دارند، افزایش تعریفهای گمرکی بر کالاهای وارداتی و... از تولید ملّی حمایت کند. تولیدکننده باید سودجویی و فرصت طلبی را کنار بگذارد و خدمت به مردم و جامعه را هدفی مهم بداند و... ما چگونه می‌توانیم از تولید ملّی حمایت کنیم؟

شما تا به حال از کدام کالاهای ایرانی حمایت کرده‌اید؟ چگونه؟ به نظر شما چرا بعضی ترجیح می‌دهند کالای خارجی مصرف کنند؟

شاید در نگاه اول این طور به نظر برسد که شما هنوز در انتخاب کالاهای مصرفی در خانواده‌تان نقش چندانی ندارید اما اگر کمی بیشتر فکر کنید، می‌بینید که این طور نیست. به علاوه، شما می‌توانید درباره ضرورت حمایت از کالای ایرانی با اعضای خانواده‌تان گفت و گو کنید و مطالبی را که در این درس خوانده‌اید، با آنها در میان بگذارید.

راهکارهایی که برای حل مشکل جمعیتی اندیشیده می‌شود چه نام دارد؟ دی 97

الف- سیاست‌های تشویقی

ب- سیاست‌های جامعه

د- سیاست‌های توزیع متعادل جمعیت

ج- سیاست‌های جمعیتی

افزایش جمعیت یک جامعه زمینه ساز گسترش چه عامل مهمی است؟ دی 97

ب- گسترش شهرنشینی

د- گسترش جمعیت جوان

الف- گسترش وضع اقتصاد

ج- گسترش فرهنگ

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد